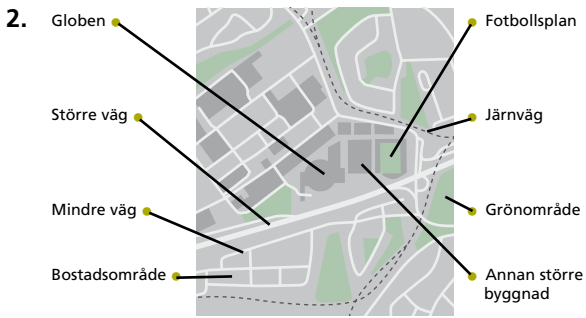

Koll på
Sverige
Facit
aktivitetsboken

Från verklighet till karta (2-3)

1. Flera svar är möjliga.

3. Flera svar är möjliga.

4. Flera svar är möjliga.

5. Flera svar är möjliga.

Kartans tecken och färger (4-5)

1. järnväg

större tätort

trafikflygplats

europaväg, riksväg

kyrka

kommungräns

3. 1 cm på kartan är 1 km (100 000 cm) i verkligheten.

4. 4 cm

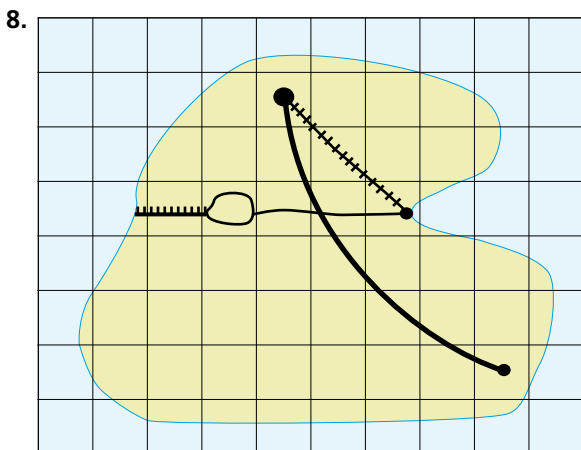
5. 40 km

6. väster

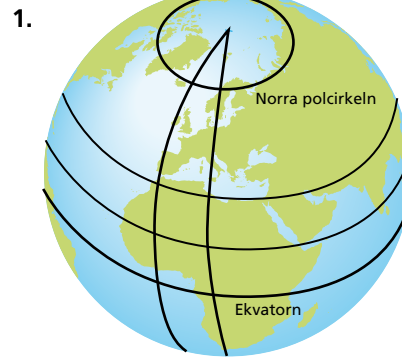
öster

norr

7. Flera svar är möjliga.

Hitta rätt! (6-7)

2. Förslag: Norge, Ryssland, Finland, Kanada, Grönland (Danmark)

3. Vindeln

Norsjö

B1, D2, E2, B4

4. Flera svar är möjliga.

5. Sollerön

1 420 m ö.h.

Dalsland

Vättern

Öland

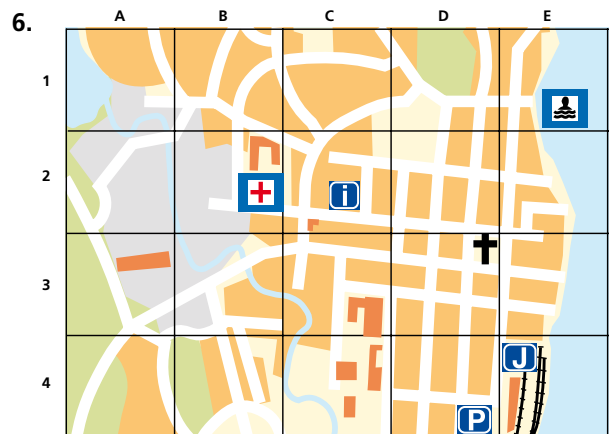
Danmark

Värmland

Skälderviken

Piteälven

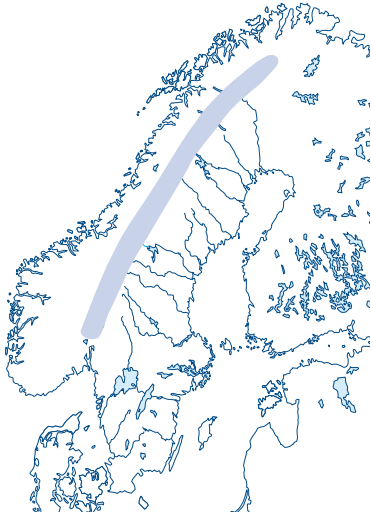
en flygplats

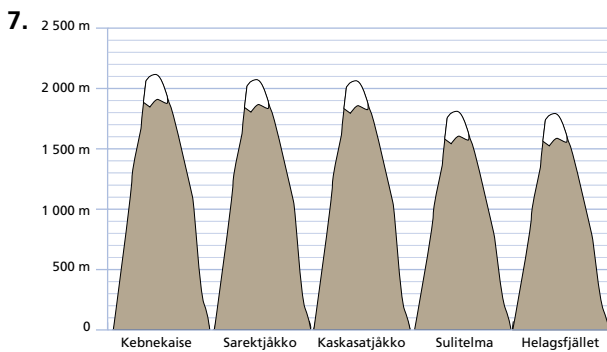
Bergen

(8–9)

1. Skanderna
2. 400 miljoner år
3. Sverige och Norge
- 4.

5. Yngre berg är högre eftersom de inte nötts ner lika mycket som äldre berg.
6. Berggrunden syns ovanför jordytan.

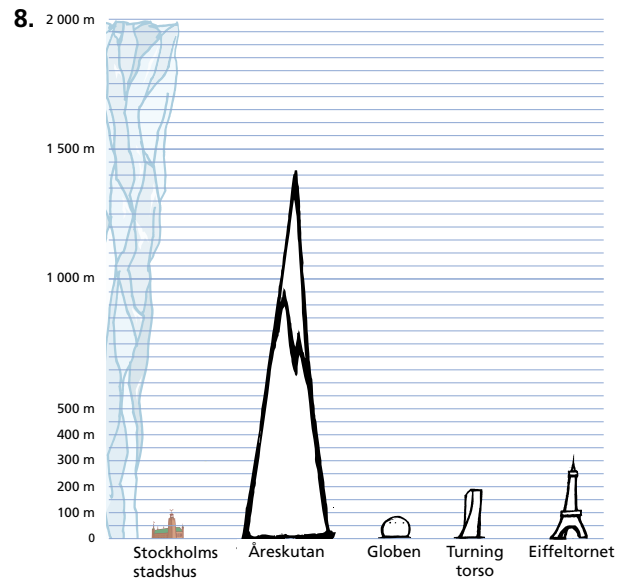
8. a) BERGGRUNDEN
- b) SKANDERNA
- c) URBERG
- d) KORALLGROTTAN
- e) IS
- f) SKYDDSRUM

Isen

(10–11)

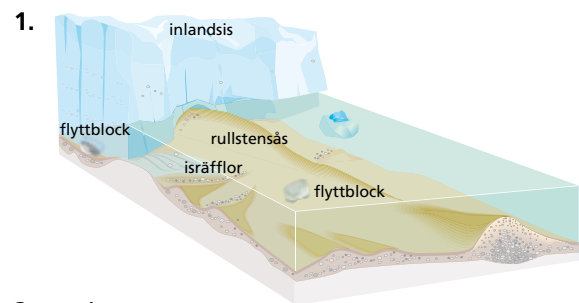
1. Se översta bilden på sidan 23 i elevboken.
2. Förslag: Sverige, Norge, Finland, Estland, Lettland, Litauen
3. Isen hade smält bort helt för 8 000 år sedan.
4. En glaciär är en tjock ismassa som inte smälter på sommaren.
5. Flera svar är möjliga.
6. Förslag: ishockey, ischoklad, ismassa, isbana, isracing, isprinsessa, isbjörn, isbrytare, isberg

7. Här finns Europas största glaciär Mälaren
 Har varit en havsvik Antarktis
 Här är isarna lika stora som Ryssland Tyskland
 Är lika stor som Östergötland Island
 Hit nådde isen för 20 000 år sedan Vattnajökull

Spår efter isen

(12–13)

2. smälta
tunnlar
stenar
snurra
hål
berget
jättegytor
breda
djupa

3. Flera svar är möjliga.

4.

K	I	V	Y	P	R	O	V	X	Ö	Z	B	C	F	G	Ö
R	V	Ä	J	Ä	T	T	E	K	A	S	T	V	O	R	P
C	P	S	T	O	X	Y	M	A	T	N	E	V	Y	D	Ä
B	O	T	S	M	A	R	K	S	B	L	O	C	K	E	T
T	I	Q	K	S	B	E	R	G	H	Ä	L	L	A	R	H
K	T	R	I	N	T	M	B	Ö	D	Ä	L	R	O	S	T
L	S	A	N	D	V	F	V	A	T	T	E	N	D	P	I
Ä	V	T	I	E	N	S	K	Å	B	L	L	O	B	V	O
R	O	V	Ä	S	T	E	R	B	O	T	T	E	N	K	E

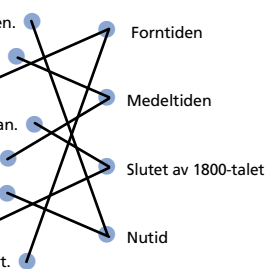
5. Vattnet rinner genom sanden i rullstensåsen. Smuts fastnar då i sanden och vattnet renas.

Människan och naturen

(14–15)

1. Förslag: åkrar, broar, hus, hagar
2. Flera svar är möjliga.
3. Förslag: dryck, matlagning, transport, vattenkraft, tvätt
4. Förslag: större åkrar, fler hus, en kyrka, en gruva, hamnar, vattenhjul
5. Förslag: industrier, järnväg, tunnel, flervåningshus, skola, större hamn, pir
6. Förslag: större pir, fritidsbåtar, bryggor, café/restaurang
7. Förslag: avloppsrör, ledningar, biltunnlar, källare
8. Flera svar är möjliga.

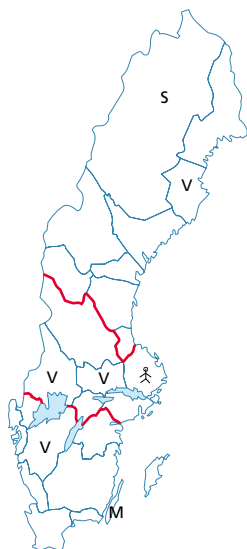
9. Det finns avloppsrör och ledningar i marken.
 - Människor bygger vattenhjul i vattendrag.
 - Människorna börjar tämja vilda djur.
 - Fabrikernas utsläpp smutsar ner luften i stan.
 - Människorna börjar bryta malm i bergen.
 - Stora motorvägar finns utanför städerna.
 - Det byggs järnvägar över hela Sverige.
 - Människorna måste jaga djur för att få mat.

Sveriges indelning

(16–17)

- 1.
2. 25
3. Flera svar är möjliga.
4. Lappland
5. Öland
6. Uppland
7. Flera svar är möjliga.
- 8.
9. a) SKÅNE
b) SVEALAND
c) BLEKINGE
d) VÄRMLAND
e) HÄLSINGLAND
f) GOTLAND
g) VÄSTERBOTTEN
10. Flera svar är möjliga.

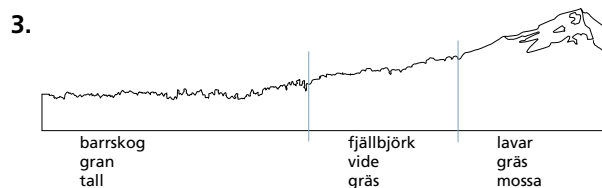
11.

☒	Det finns fler kommuner än län i Sverige.
☒	Sverige har fått sitt namn efter ett landskap.
☐	Det finns fler landskap än län i Sverige.
☐	Kommunernas högste chef är landshövdingen.
☒	Alla länder har en huvudstad.
☐	Landskapen är i dag som egna små länder.
☒	Förr hade landskapen egna lagar.

Hur ser det ut i Sverige?

(18–19)

1. Naturen ser olika ut i olika delar av Sverige.
2. Flera svar är möjliga.

4.

	Norrlands skogsland	Norrlands kusten
Här rinner de stora norrlandsälvarna ut i havet.	☐	☒
Här finns gott om myrar.	☒	☐
Här finns flera vattenkraftverk.	☒	☐
Här finns flera av Norrlands största städer.	☐	☒
Här är naturen på vissa ställen mycket brant.	☐	☒

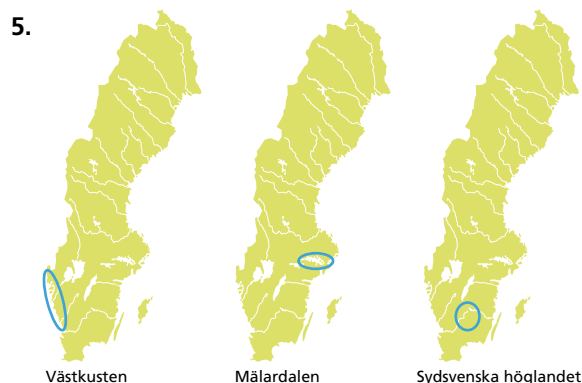
5. Höga kusten är en mycket brant och bergig kuststräcka.
6. Berggrunden i Bergslagen innehåller mycket koppar, järn och silver.
7. Bilden föreställer ett gruvhål.
8. Man med keps – Bergslagen

- Pojke med metspö – Norrlandskusten
- Skidåkare – fjällen
- Flicka vid brasa – Norrlands skogsland

Hur ser det ut i Sverige?

(20–21)

1. Flera svar är möjliga.
2. Flera svar är möjliga.
3. Det bor många människor i Mälardalen för att där finns flera stora städer, bra jordbruksmark och området har länge varit en viktig handelsplats.
4. På Sydsvenska höglandet finns det mycket skog.

6. Öland
 - Skånes slättbygd
 - Skånes slättbygd
 - Gotland
 - Öland

7. Skördetröska – Skånes slättbygd

Rauk – Gotland

Gran – Sydsvenska höglandet

Fartyg – Västkusten

8. Öresundsbron går mellan Malmö och Köpenhamn.

Hav

(22–23)

- 1 Nordsjön
- 2 Skagerrak
- 3 Kattegatt
- 4 Lilla Bält
- 5 Stora Bält
- 6 Öresund
- 7 Östersjön
- 8 Rigabukten
- 9 Finska viken
- 10 Bottenhavet
- 11 Bottenviken

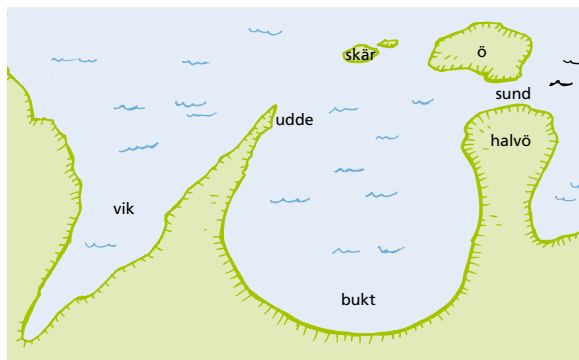
2.

3. Östersjön har samma inlopp och utlopp.

4. Bräckt vatten är en blandning av sött och salt vatten.

5. Föroreningarna kommer från industrier och jordbruk runt Östersjön och från båtar.

6.

7. Flera svar är möjliga

Sjöar

(24–25)

- 1 Hjälmaren
- 2 Hornavan
- 3 Mälaren
- 4 Siljan
- 5 Storsjön
- 6 Vänern
- 7 Vättern

2. Flera svar är möjliga.

3. Sjöar bildades i samband med landhöjningen när inlandsisen smälte. Sjöar bildades i sprickor och gropar när inlandsisen smälte.

4. Norrland

5. Askersund – Vättern

Växjö – Helgasjön

Östersund – Storsjön

Mariestad – Vänern

Falun – Runn

Örebro – Hjälmaren

6. a) SILJAN

b) HJÄLMAREN

c) VISINGSÖ

d) STORSJÖN

e) VÄNERN

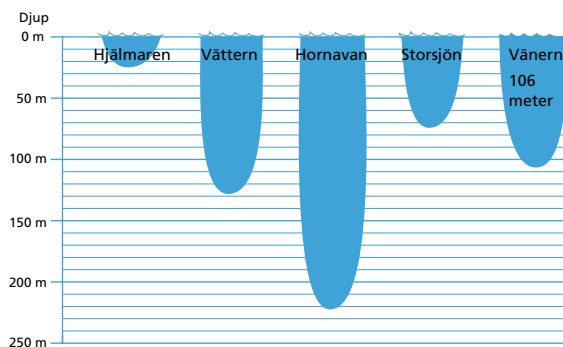
f) HAVSVIK

g) VÄTTERN

h) HORNAVAN

Ordet i de skuggade rutorna blir SJÖSÄKER.

7.

Vattendrag

(26–27)

1. 1 Götaälv

2 Ljusnan

3 Emån

4 Torneälven

5 Ångermanälven

6 Nissan

7 Luleälven

8 Dalälven

9 Kalixälven

10 Piteälven

11 Umeälven

12 Indalsälven

13 Klarälven

14 Lagan

15 Skellefteälven

2. Kattegatt

Bottenviken (Östersjön)

Östersjön (Kalmarsund)

Bottenhavet (Östersjön)

3. Nyköpingsån – Södermanland

Mörrumsån – Blekinge

Arbogaån – Västmanland

Fyrisån – Uppland

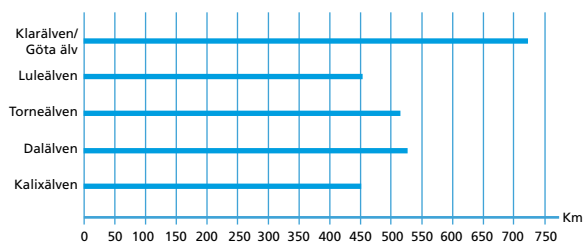
4. 1 Jag är en liten bäck uppe i fjällen.

2 Flera å-kompisar har gjort mig till en stor älv.

3 Det bästa jag vet är att få fara fram i skummande vattenfall.

4 Nu är jag framme vid havet.

5.

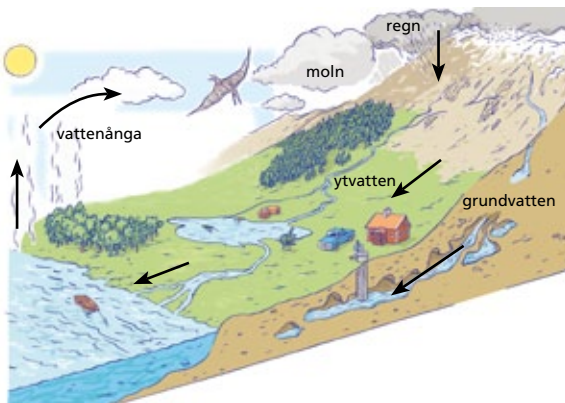

Vattnets Kretslopp

(28-29)

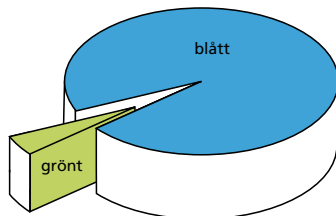
1.

2.

3. Flera svar är möjliga.

4.

5. Söt-vatten finns bland annat i sjöar, älvvar, snö, is och i berggrunden.

6. Flera svar är möjliga.

7. gurka, blomma, människa, choklad (mjölkglas, om man ser till innehållet i glaset)

Hur använder vi vattnet?

(30-31)

1. Förslag: Vatten ger oss mat och är viktigt för transporter och bevattning. Många tycker om att bada, fiska och åka båt.

2. Flera svar är möjliga.

3. Länderna runt Östersjön har bestämt att bara en viss mängd fisk får fiskas.

4.

5. Flera svar är möjliga.

6. Göteborg: olja, bilar, stål, papper, bananer, trävaror

Köping: ammoniak, konstgödning, timmer, olivkärnor

Luleå: järnmalm, olja, cement, kalksten, skrot

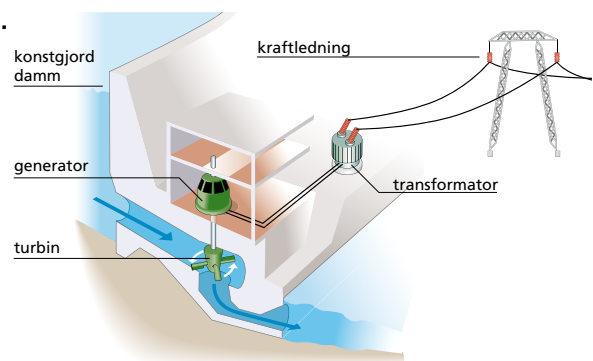
7. Flera svar är möjliga.

8. Flera svar är möjliga.

Vattenkraft

(32-33)

1.

2. a) VATTENMAGASIN

b) TRANSFORMATOR

c) KRAFTLEDNING

d) TURBIN

e) LULEÄLV

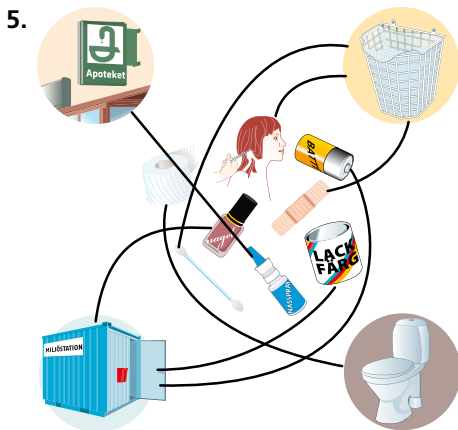
f) GENERATOR

- 3.
4. Förslag: mala säd, såga timmer, driva maskiner
5. Vattenkraft ger inga farliga utsläpp. Vattnet tar inte slut.
6. Byggen av vattenkraftverk förändrar naturen på ett sätt som kan vara skadligt för djur och växter.
7. Kraftverk i Umeälven: Stornorrfors, Harrsele, Bjurfors övre, Bjurfors nedre, Tuggen, Gardikfors
8. Flera svar är möjliga.

Rent vatten (34–35)

1. I vattenverket silas vattnet för att få bort små fiskar, löv och vattenväxter.
2. I vattentornet lagras vattnet för att det alltid ska finnas rent vatten.
3. I reningsverket renas vattnet i flera omgångar. Reningen tar ungefär ett dygn.
4. Flera svar är möjliga.

- 5.
6. Flera svar är möjliga.

Skogen (36–37)

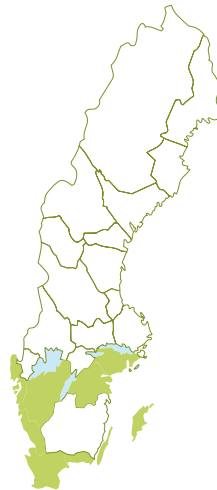
1. Nordamerika, Europa, Asien
2. Mer än hälften av Sveriges yta täcks av skog.
3. En urskog är orörd. Där finns både unga och gamla träd. Där lever många olika växter och djur.
4. Förslag: Rumskullaeken är Sveriges äldsta träd. Den är över 1 000 år gammal. Den är 13 meter i omkrets.
5. Flera svar är möjliga.
6. Se kartan på sidan 61 i elevboken.
7. gran, tall
8. björk, al, ek
9. I en blandskog växer både lövträd och barrträd.
10. Flera svar är möjliga.

Skogsbruk (38–39)

1. Små trädplantor planteras i jorden.
Skogen gallras. En del buskar och träd tas bort. De träd som är kvar får mer utrymme och näring.
Efter ungefär 100 år är det dags att avverka skogen. Stora maskiner används vid averkningen.
2. På vintern drog hästar timret till en frusen älv. När isen smälte på våren flöt timret med älven till ett sågverk eller en massafabrik.
3. Flera svar är möjliga.
4. Förslag:
Trävaror: brädor, plank, möbler, hus
Pappersprodukter: tidningar, toalettpapper, kartong, hushållspapper, böcker
Övrigt: ved, flis
5. Genom att återvinna papper spar vi skog.
6. Flera svar är möjliga.
7. Energiskog ger energi när den eldas i värmeverk.

Odlingsbar mark (40–41)

1. De första jordbruksområdena fanns runt floderna Eufrat och Tigris i nuvarande Irak.
2. Flera svar är möjliga.
- 3.

Landskap med mycket odlingsbar mark, förslag: Bohuslän, Halland, Västergötland, Skåne, Blekinge, Öland, Gotland, Östergötland, Södermanland

Landskap med lite odlingsbar mark, förslag: Lappland, Västerbotten, Norrbotten

4. Lerjord är bra att odla på eftersom den är så näringsrik.
5. Ekologisk odling innebär att ingen konstgödsel och inga bekämpningsmedel används. Djuren lever naturligt.
6. Flera svar är möjliga.

Vad odlar vi?

(42–43)

1. Bönder kan specialisera sig på kött och mjölk, kycklingar, grönsaker och spannmål.

2.

	vete _____		råg _____
	södra Sverige _____		södra Sverige _____
	mjöl _____		mjöl _____
	kakor _____		bröd _____
	bröd _____		_____
	korn _____		havre _____
	hela Sverige _____		hela Sverige _____
	djurfoder _____		havregryn _____
	öl _____		gröt _____
	_____		müsli _____

3. a) GURKA

b) ÄPPLEN

c) POTATIS

d) TIMOTEJ

e) KLÖVER

f) CHIPS

g) RAPS

h) MARGARIN

4. Rättvisemärkta varor är rättvist framställda. Inget barnarbete och inget alltför hårt får förekomma då varan framställs. Lönerna ska vara rättvisa.

5. Se sidan 67 i elevboken.

6. Flera svar är möjliga.

Malmen

(44–45)

1. Malm är sten som innehåller mycket metall.

2. järnmalm, blymalm, kopparmalm, guldmalm

3. Se sidan 68 i elevboken.

4. Förr var luften smutsig och risken för ras stor i gruvorna.

5. Flera svar är möjliga.

6. Barn kunde lätt ta sig fram i gruvans smala gångar.

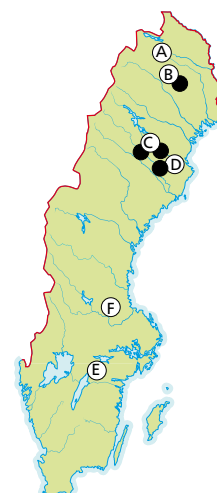
7. Kiruna, Malmbergsgruvan

Kristinebergsgruvan

Björkdal

Zinkgruvan

Garpenberg

8. Flera svar är möjliga.

Vart tar järnet vägen?

(46–47)

1

2. Järn som innehåller lite kol kallas för stål. Stål är smidigare och starkare än järn som innehåller mer kol.

3. Förslag: kastruller, bestick

4. kol järnmalmen

järn smidigt starkt

kol stål

krom stålet rostfritt

4. 1 GULD

2 BLY

3 JÄRN

4 BILBATTERI

5 MEDALJER

6 KOPPAR

7 ZINK

8 SILVER

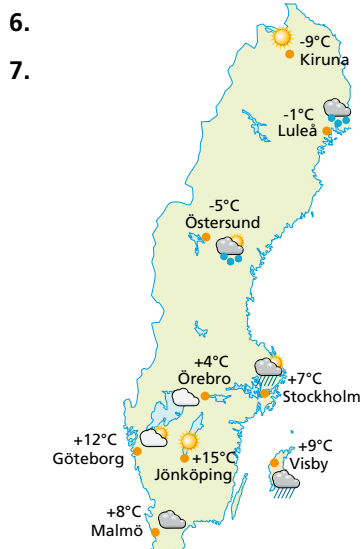
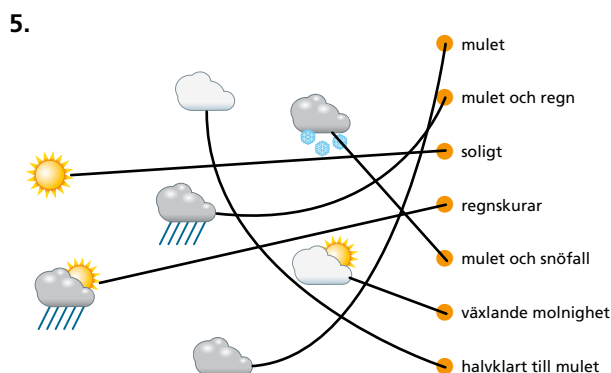
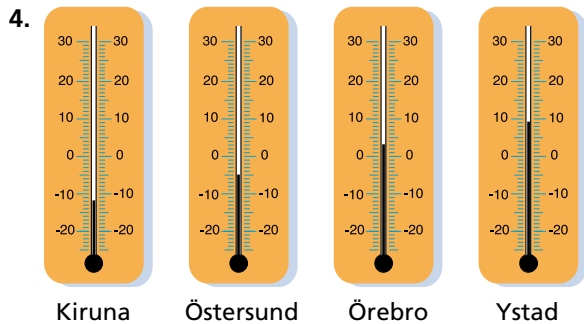
5. Det går att göra nya burkar av pantade burkar. Utsläppen från fabrikena minskar och man spar energi. Burkarna skräpar inte ner i naturen.

6. Flera svar är möjliga.

Från satellitbild till väderkarta

(48–49)

1. En meteorolog gör vädermätningar och prognoser.
2. Nederbörd är regn, snö, snöblask och hagel.
3. 10°C, 4°C, -2°C

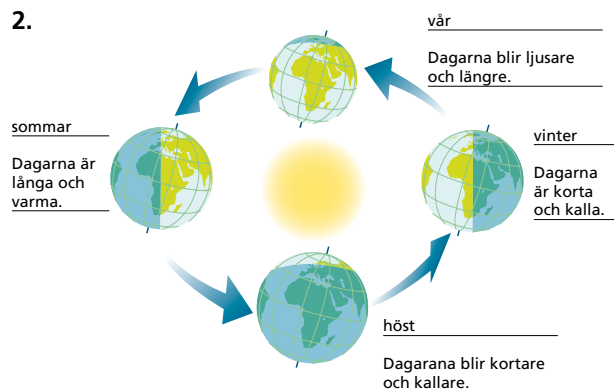

8. Flera svar är möjliga.

Från väder till klimat

(50–51)

1. Vädet i ett område under en längre tid kallas för områdets klimat.

3. Flera svar är möjliga.

- 4.
☒	Golfströmmen är en varm havsström.
☐	Golfströmmen gör elektriska ålar självlysande.
☐	Golfströmmen är namnet på en mexikansk golftävling.
☒	Golfströmmen sveper förbi Norges kust.
☒	Sverige värms av Golfströmmen.

5. Se sidan 79 i elevboken.

6. Malmö – februari

Abisko – maj

Kalmar – mars

Ystad – februari

Örebro – mars

Östersund – april

7. Flera svar är möjliga.

8. Flera svar är möjliga.

Invandring och utvandring (52–53)

1. Invandring innebär att någon flyttar till ett land.
Utvandring innebär att någon flyttar från ett land.

2. medeltiden

Asyl

vallonerna

industrierna

smeder

3. Flera svar är möjliga.

4. 1880 1930

USA Chicago

71 000 1 miljon

bra jordbruksmark

ett bättre liv

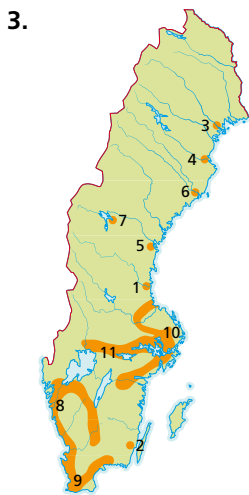
Atlanten 2 veckor

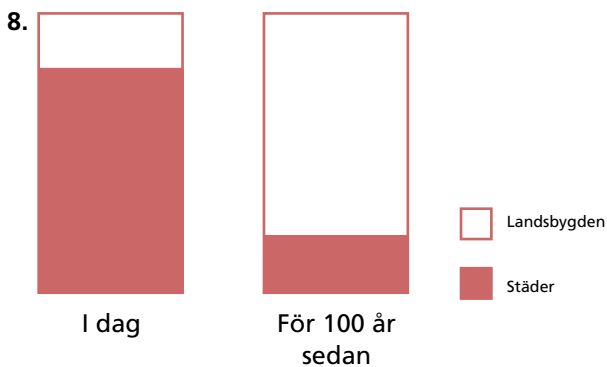
6. Flera svar är möjliga.
 7. Flera svar är möjliga.
 8. Flera svar är möjliga.

Var bor vi? (54-55)

1. I ett tätbefolkat område bor det många människor på en liten yta.
 2. Mälardalen, västkusten och södra Sverige är tätbefolkade områden.

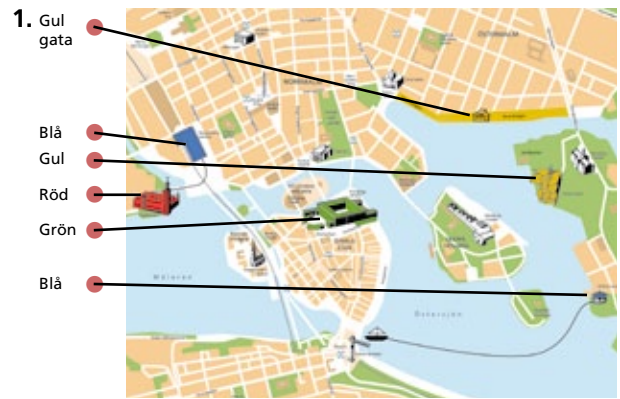

4. Förslag: Göteborg, Falkenberg, Varberg, Halmstad, Helsingborg, Landskrona
 5. När människor flyttar till städer kallas det för urbanisering.
 6. Förslag: arbete, studier, giftermål/skilsmässa
 7. Flera svar är möjliga.

9. Flera svar är möjliga.

Stockholm (56-57)

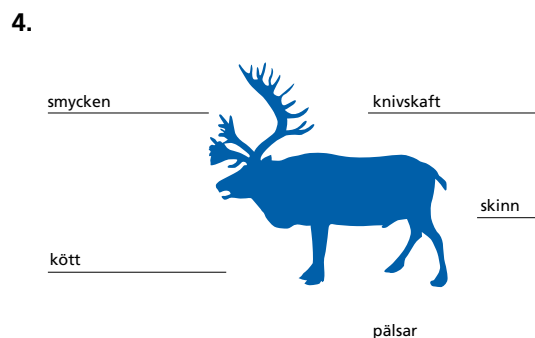
2. 1 ARLANDA
 2 GLOBEN
 3 UPPLAND
 4 ÖAR
 5 MÄLAREN
 6 TUNNELBANA
 7 PENDLA
 8 HUVUDSTAD
 9 HUNDRA
 10 TURIST

3. Flera svar är möjliga.

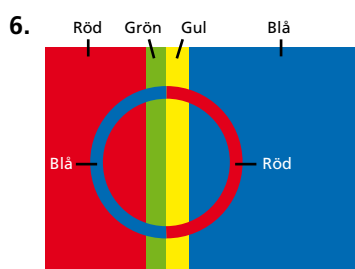
Samerna (58-59)

3. Samerna bodde inte på en plats, de följde sina renar.

5. I dag använder samerna snöskotrar, motorcyklar, mobiltelefoner och GPS-mottagare när de arbetar med rensköttsel.

7. A 1

B X

C 1

D X

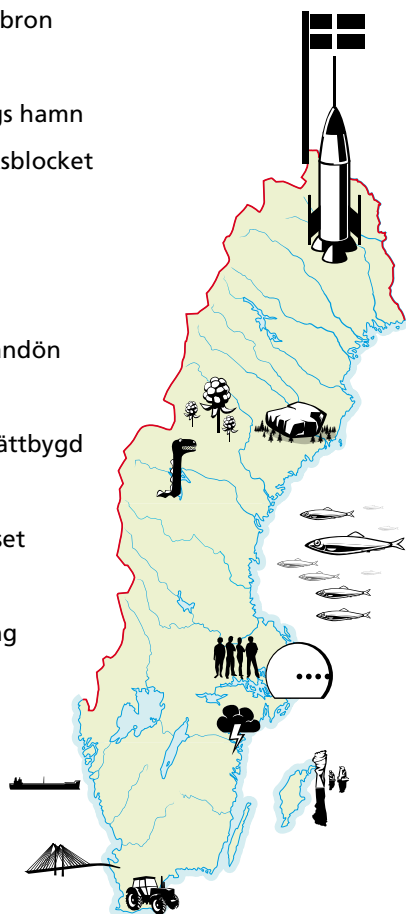
E 2

F X

8. Flera svar är möjliga.

Spännande platser i Sverige (60-61)

1. Öresundsbron
2. raukar
3. Göteborgs hamn
4. Botsmarksblocket
5. Esrange
6. Globen
7. SMHI
8. Gotska sandön
9. Mälaren
10. Skånes slättbygd
11. hjortron
12. Trekröset
13. Storsjön
14. strömning

Specialtips

(62)

1. 2

2. 2

3. X

4. X

5. 1

6. X

7. X

8. 1

9. 2

10. X

11. 2

12. X

SpecialKryss

(63)

1. NORR

2. INDIEN

3. GPS

4. SJÖKORT

5. LANDHÖJNINGEN

6. GUDRUN

7. KRISTIAN

8. ALLEMANSRÄTTEN

9. DYNAMIT

10. SEX

11. ÅSKA

12. SPINDEL

13. POJKE